

Social- och arbetsmarknadspolitiskt program för Medborgerlig Samling

Antaget av partistämman 17-19 september 2021

Reviderat med anledning av beslut på partistämman 2023

Inledning

Arbetsmarknadspolitik och socialpolitik är två sidor av samma mynt. Den som kan arbeta bär ansvaret för sin egen försörjning och staten ska minimera sina ingrepp, både i form av reglering och tillskott av skattemedel. För den som av olika skäl inte kan arbeta, eller vars arbetsförmåga är begränsad, har staten ett ansvar att säkra en skälig levnadsnivå. Staten har också ansvaret för att ingen medborgare lämnas helt utan tillgång till livets nödtorft.

Bakgrund

Sverige har blivit ett land där alltför få klarar att försörja sig själva och sin familj utan tillskott av skattemedel. Problemet är betydligt större än vad som framgår av den officiella arbetslöshets- och sysselsättningsstatistiken. Det handlar inte bara om att stora grupper tas bort ur underlaget för statistiken, utan även om att många av dem som räknas som arbetande eller sysselsatta helt eller delvis får sin försörjning genom olika slags subventioner.

En rad systemfel har skapat en allvarlig situation på dagens svenska arbetsmarknad. Den präglas av höga trösklar för inträde i och utträde ur en anställning. Skyddet för den som redan har en anställning har utformats på ett sätt som skapar spärrar för dem som står utanför. Det har i sin tur lett till att många har hänvisats till osäkra anställningsförhållanden eller uppdragsverksamhet. Arbetsmarknaden har också blivit allt mer exklusiv genom att kraven på utbildning ställer stora delar av dem som lämnar skolan – ofta utan godkänt avgångsbetyg – utan möjlighet till anställning.

Det arbetsrättsliga regelverket är i hög grad utformat för anställningskontrakt som främsta vägen till egenförsörjning. Villkoren för verksamhet i egen regi, bland annat i form av mikroföretag, är däremot ogynnsamma. Generellt har näringspolitiken favoriserat storföretag samtidigt som de mindre företagen, särskilt inom tjänstesektorn, har stora svårigheter att möta kraven från ekonomiska och administrativa pålagor. Särskilt hög är tröskeln för att gå från enmansföretag till att anställa medarbetare.

Arbetsmarknadspolitiken har i hög grad inriktats på olika typer av program och subventionerade anställningar. Arbetsförmedlingen har blivit en institution för att administrera olika slags stöd i stället för att förmedla riktiga jobb. De "arbetsmarknadspolitiska åtgärderna" leder därför alltför sällan till en anställning utan bidrag från det allmänna. Förväntningarna att särskilda utbildningsinsatser helt kan överbrygga klyftan mellan arbetsmarknadens krav och de arbetssökandes kompetens har visat sig orealistisk. Likaså föreställningen att subventionerad "sysselsättning" på sikt leder till en osubventionerad anställning. Möjligheterna till olika former av bidrag har många gånger undergrävt incitamenten att ta ett osubventionerat jobb eftersom det har framstått som mindre lönsamt. Samtidigt har arbetsgivarnas incitament att anställa personer utan lönesubvention minskat.

Socialpolitiken har utvecklat ett välfärdssystem som är avancerat, krångligt och ineffektivt. Det har vuxit starkt i omfattning under senare delen av 1900-talet; likaså statens roll som garant för människors välmående. Administrationen av de olika välfärdssystemen har vidare lett till uppbyggnaden av en byråkrati som svarar för en orimlig andel av det totala antalet arbetstillfällen. Detta har också lett till ett

högskattesamhälle som motverkar tillväxt och jobbskapande. Till det kommer ett omfattande missbruk av dessa välfärdssystem, i många fall väl organiserat av kriminella ligor, och att försörjningsstöd i praktiken ofta går till personer utan sociala problem. Skattemedel slösas bort och medborgares välmående och grundtrygghet garanteras inte längre.

Arbetsmarknadspolitiken och socialpolitiken har tillsammans lett till att alltför få försörjer sig utan att belasta den offentliga budgeten, och att alltför många helt eller delvis är beroende av bidrag och andra ersättningar för sin försörjning. Många har hamnat i livslångt bidragsberoende utan möjlighet att uppnå egen försörjning. Den svenska välfärdsmodellen byggde ursprungligen på förutsättningen att människor vill göra rätt för sig och inte ligga andra till last, samt att stödet från det allmänna i de flesta fall är till för att överbrygga tillfälliga svårigheter. Men den modellen har efter hand utvecklats från att vara en lösning till att bli ett problem.

Vår vision

- I Medborgerlig Samlings Sverige är utgångspunkten att alla vuxna medborgare och personer med uppehållstillstånd försörjer sig själva och sina barn utan bidrag från stat eller kommun.
- I Medborgerlig Samlings Sverige är det lättare att få en anställning och tryggare att lämna en, de som inte matchar höga kompetenskrav har tillgång till fler jobb och det är lättare att starta och utveckla en verksamhet i egen regi.
- I Medborgerlig Samlings Sverige har alla medborgare tillgång till ett socialt skyddsnät när eget arbete inte räcker till försörjningen. Det gäller i första hand sjuka och funktionsnedsatta som saknar eller har nedsatt arbetsförmåga. Personer med permanent uppehållstillstånd har viss men inte full tillgång till detta skyddsnät.
- I Medborgerlig Samlings Sverige är det sociala skyddsnätet enkelt, begripligt och överblickbart, vilket motverkar bidragsbedrägeri.
- I Medborgerlig Samlings Sverige utgår det allmänns insatser för barn från barnets behov och inte från de vuxnas.
- I Medborgerlig Samlings Sverige är det civila samhället en viktig aktör för att skapa samhörighet, tillhörighet, meningsfullhet och gemenskap. I det civila samhället kan många mellanmänniska relationer stärkas och frodas, utan statlig inblandning.

För att förverkliga vår politik fullt ut krävs radikala förändringar av både arbetsmarknaden och det så kallade välfärdssystemet. Sådana förändringar tar tid och måste genomföras gradvis så att medborgarna inte drabbas på ett orimligt sätt. Eftersom förändringen är genomgripande måste den påbörjas omgående med inriktning på att undanröja de problem som den nuvarande ordningen har skapat.

En politik för ett Sverige med egenförsörjning och grundtrygghet

Det grundläggande ansvaret för den egna försörjningen faller på varje individ som inte är förhindrad att arbeta, tillfälligt eller permanent. Det är inte statens ansvar. Därmed faller också ansvaret för att finna en anställning eller på annat sätt sörja för sin försörjning på den enskilde. Statens engagemang i förmedling av arbetstillfällen ska upphöra. Sådan förmedling får bedrivas på enskilt initiativ och på marknadens villkor.

För den som har full förmåga att arbeta ska därför alla former av arbetsmarknadspolitiska åtgärder samt bostadsbidrag och försörjningsstöd fasas ut. Däremot är det en av statens kärnuppgifter att ta ett ansvar för dem som av olika skäl, tillfälligt eller permanent, är helt eller delvis förhindrade att klara sin egen försörjning. Sådana hinder kan bestå av sjukdom eller funktionsnedsättning eller bristande kompetens i förhållande till utbudet på arbetsmarknaden. Medborgerlig Samling föreslår därför olika åtgärder som är anpassade till orsaken till försörjningshinder.

Öppna upp tillgången till enkla jobb

Att den svenska arbetsmarknaden är avancerad är en tillgång för vårt land och en viktig förklaring till det svenska välståndet. Samtidigt står en stor del av arbetskraften inför problemet att den inte når upp till arbetsmarknadens kompetenskrav. Bakgrunden är bland annat de senaste årens invandring av personer med begränsad formell utbildning och utan relevanta erfarenheter. Därtill kommer den svenska skolans misslyckanden. Försöken att lösa problemet har hittills fokuserat på särskilda utbildningsinsatser och statliga lönesubventioner till arbetsgivarna. Den vägen har i det stora hela inte varit framgångsrik. Vi måste även få ned kostnaderna för anlitande av okvalificerad arbetskraft. Personer som är lågutbildade måste få ökad tillgång till passande jobb för att uppnå egenförsörjning, dvs. försörjning utan subventioner från det allmänna. Sådana jobb finns inte i första hand i tillverkningsindustrin, där kvalifikationskraven ligger på en hög nivå. I stället måste nya möjligheter öppnas i tjänstesektorn, där löneandelen i produktvärdet är hög och skatter och avgifter svarar för en stor andel av produktionskostnaden. De så kallade skattekilarna innebär att priset på tjänster blir högt och efterfrågan låg. En viktig åtgärd är att införa ett grundavdrag för alla arbetsinkomster med 100 000 kronor per år. En annan är att strama åt sådana bidrag som gör det olönsamt att ta enkla jobb.

Öka möjligheterna att försörja sig på annat sätt än genom anställning

Att få en fast anställning är inte enda vägen att nå egenförsörjning. Erfarenheter från länder med stor invandring visar att nyanlända ofta finner sin första försörjning genom olika typer av egenregiverksamhet, ofta inom handel, tjänster och enklare tillverkning. Medborgerlig Samling vill förbättra möjligheterna att etablera mikroföretag och andra former av egenregiverksamhet. Hindren är särskilt stora när ett mikroföretag överväger att anställa. Sådana hinder handlar dels om administrativa krav och arbetsrätt, dels om ekonomiska pålagor. Medborgerlig Samlings generella krav att minska administrationen för företagare bör kompletteras med särskilda lättnader för mikroföretagare och egenregiverksamhet.

Öka incitamenten att ta enkla jobb

Medborgerlig Samling vill att alla former av arbetsmarknadspolitiska åtgärder samt bostadsbidrag och försörjningsstöd slopas för dem som har full förmåga att arbeta. När det gäller personer med funktionsnedsättning kan däremot lönesubventioner vara en modell för att ge dem möjlighet att delta i arbetslivet. När alternativet att försörja sig genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder och andra statliga subventioner försvinner för fullt arbetsföra blir det mer attraktivt att ta ett osubventionerat jobb även om det innebär lägre lön eller byte av arbetsuppgifter jämfört med en tidigare situation.

Öka utbudet generellt på arbetsmarknaden

Den svenska arbetsmarknaden måste bli mer flexibel genom en LAS-reform som underlättar såväl att påbörja som avsluta en anställning. För större företag behövs flexibla LAS-regler motsvarande dem som gäller för mindre företag. En allmän tidsbegränsad arbetslöshetsförsäkring bör skapa en arbetsmarknad där arbetstagaren känner ekonomisk trygghet i samband med byte av arbetsplats. Ökad trygghet för den som lämnar en anställning gör det samtidigt möjligt att öka friheten för arbetsgivarna att avsluta en anställning. Därigenom kan felrekryteringar bli mindre kostsamma, varför arbetsgivare i högre grad kan våga pröva osäkra kort och utbudet av arbetstillfällen öka totalt sett.

Trygghet vid tillfällig arbetslöshet

För att säkerställa trygghet även för arbetslösa som inte är anslutna till en a-kassa vill Medborgerlig Samling ersätta medlemskap i a-kassa med en privat arbetslöshetsförsäkring. För att undvika så kallade "free rider"-effekter, där den enskilde underlåter att teckna någon försäkring överhuvudtaget och låter det kommunala försörjningsstödet utgöra "försäkringen", behöver detta fria val kompletteras med det tvingande kravet att varje löntagare ska teckna en arbetslöshetsförsäkring med en lägstanivå för löptid och ersättning. Det bör åligga varje arbetsgivare att kontrollera att deras anställda har tecknat en arbetslöshetsförsäkring, vars premie bör dras från lönen av arbetsgivaren. Försäkringen bör utformas som en kapitalförsäkring, som innefattar en fond där den enskilde genom sina premier, som betalas med beskattad inkomst, bygger upp ett försäkringskapital som den enskilde själv bestämmer nivån på under bivillkoret om en miniminivå. Kapitalet i fonden är skattefritt eftersom premien betalas med beskattade medel och kan tas i anspråk ifall man blir arbetslös eller utbetalas när den enskilde lämnar arbetsmarknaden på grund av ålder eller varaktig arbetsoförmåga. Under den tid det tar att bygga upp fonden ska premien också täcka ett försäkringsmoment som den enskilde kan utnyttja vid arbetslöshet innan fonden är fylld. När fonden är fylld kan den enskilde välja att sluta betala premien i sin helhet eller att fortsätta att betala den del av premien som avser försäkringen. Vid arbetslöshet töms fonden först och därefter träder den eventuella försäkringen in. Försäkringsmomentet bör vara så konstruerat att detta sprider risken på samtliga försäkrade för att dels hålla kostnaden så låg som möjligt, dels motverka negativ särbehandling av personer med begränsad anställningsbarhet. Den enskildes rätt att nyttja arbetslöshetsförsäkringen eller förbruka kapitalet i fonden bör inte vara kopplad till en karenstid vid egenuppsägning. Tvärtom är det bra för arbetsmarknaden och för sjukförsäkringen om anställda enkelt kan lämna arbetsplatser där arbetsmiljön är negativ för dem. Självfallet ska det i detta sammanhang finnas regler för att motverka systematiskt missbruk och fusk, vilka ger försäkringsgivaren rätt att stänga av en

försäkrad. Till skillnad från dagens system med förvaring av ca 25% av de arbetslösa på evig a-kassa, kommer den privata a-kassan att ha ett hårt stopp som den enskilde själv bestämmer inom ramen för en minsta tid.

Övrigt ekonomiskt stöd vid arbetslöshet i form av aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning ska på sikt avvecklas.

Även Arbetsförmedlingen ska avvecklas och ansvaret att stödja arbetslösa att nå egenförsörjning ska vara en uppgift för kommunerna och privata förmedlare i samverkan med näringslivet.

När det gäller sjuka arbetslösa åläggs Försäkringskassan att med stöd av Samhall och de privata entreprenörerna lösa återgången till arbete inom ramen för de redan idag existerande socialförsäkringsformerna såsom exempelvis rehabiliteringsersättning. När det gäller lönebidragen överförs ansvaret till kommunerna för såväl dess finansiering som dess administration av utbetalningar.

Trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Det nuvarande sjukförsäkringssystemet ger i sina huvuddrag ett tillräckligt skydd mot inkomstbortfall vid sjukdom. Det finns dock en orättvisa i systemet som behöver korrigeras. Det handlar om att beloppet man betalar till försäkringen fortsätter att stiga i takt med reallöneutvecklingen samtidigt som ersättningen från försäkringen blir allt lägre. Medborgerlig Samling vill därför ta bort taket på den sjukpenninggrundande inkomsten.

Det är viktigt att stävja fusk med sjukpenningen och därför ska den sjukpenninggrundande inkomsten baseras på senast taxerad inkomst. Den som saknar taxerad inkomst erhåller beloppet för garantinivå i sjukersättning.

I vissa fall har problem förekommit i samband med Försäkringskassans bedömning av rätten till ersättning vid sjukdom och arbetsskada. De problem som har förekommit handlar dock inte enbart om att bedömningen har varit för stram. I en del fall har systemet uppenbart överutnyttjats, så att sjukförsäkringssystemet i praktiken har kommit att användas som en form av arbetslöshetsersättning.

Medborgerlig Samling vill att grunderna för ersättning ses över, i syfte att både minska risken för att enskilda kommer i kläm på osakliga grunder och förhindra att försäkringen utnyttjas för långsiktig, ibland livslång, försörjning. Sättet som detta ska göras på är att införa en försäkringsauktorisering av praktiserande läkare som ska ha rätt att göra arbetsförmågebedömningar vid sjukskrivning. I samband med denna reform vill Medborgerlig Samling även byta namn på försäkringen från *Sjukpenning* till *Tillfällig försörjningspenning*. Försäkringsauktoriseringen ger rätt att bevilja tillfällig försörjningspenning på upp till 180 dagar, under förutsättning att arbetsoförmåga föreligger och att den försäkrade inte är medicinskt färdigbehandlad. Däremot får inte en försäkringsauktoriserad läkare bevilja tillfällig försörjningspenning över 180 dagar inom en treårsperiod för en och samma försäkrad. Vidare ska Försäkringskassan bestämma tidsfrister för ersättning för olika diagnostyper som den försäkringsauktoriserade läkaren ska hålla sig inom.

När det gäller stöd till funktionsnedsatta vill Medborgerlig Samling att lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) reformeras för att ge ett mer adekvat stöd till personer med funktionsnedsättning. Stödet bör fokusera på funktionen istället för

diagnoser och insatser och staten bör som ensam huvudman utreda och bevilja insatserna för att få en likvärdig bedömning.

Tryggheten vid sjukdom och funktionsnedsättning ska gälla utan begränsningar för svenska medborgare. Personer som söker uppehållstillstånd eller som har tidsbegränsat uppehållstillstånd bör endast ges tillgång till delar av det skattefinansierade trygghetssystemet. Reglerna för kvalificering till olika delar av trygghetssystemet bör utformas med sikte på att förhindra de olika slag av missbruk som förekommer, bland annat i form av så kallad brukarimport.

Trygghet för barn

Alla barn

Medborgerlig Samling vill ha en samlad speciallagstiftning för barn inom socialtjänsten. Lagen ska utformas för att uppnå ett starkt skydd för barn där barns rätt till omsorg och skydd sätts först.

Placerade barn

Barn som placeras tidigt i livet ska ges rätt att vara kvar hos sina anknytningspersoner genom automatisk vårdnadsöverflytt eller adoption. Barn ska ha rätt till sitt biologiska ursprung på ett sätt som inte äventyrar deras trygghet. Umgänge med biologiska föräldrar utgår ifrån barnets behov och inte utifrån de biologiska föräldrarnas rätt.

Ensamkommande barn

Ensamkommande barn som erhåller uppehållstillstånd i Sverige ska erhålla svenska vårdnadshavare. De ursprungliga vårdnadshavarna kan endast återfå sin roll som vårdnadshavare genom återförening med barnet i ursprungslandet.

Trygghet för äldre

Medborgerlig Samling vill att en speciallagstiftning för äldre ska utformas för att äldres behov ska säkerställas. Äldre som saknar tillräcklig inkomst från pension ska ges ekonomiskt stöd som krävs för en god ålderdom. Äldre ska ges tillgång till en boendeform som är anpassad till det individuella behovet, alternativt rätt till hemtjänst. Personal på äldreboenden ska ha rätt kompetens och boendet ska ha tillgång till medicinsk personal. Samverkan mellan äldres nätverk och socialtjänsten ska förbättras genom minskad sekretess för att främja de äldres trygghet. Språkrav ska säkerställa att personalen kan kommunicera och dokumentera på svenska.

Ett grundläggande socialt skydds nät

Medborgerlig Samling vill att försörjningsstödet i sin nuvarande form ska avvecklas. De som behöver ekonomiskt stöd vid tillfällig arbetslöshet eller sjukdom ska få sitt behov tillgodosett via den privata arbetslöshetsförsäkringen och sjukpenning/sjukersättning.

Socialtjänsten ska istället arbeta mer förebyggande och med socialt förändringsarbete genom en utveckling av de professioner och funktioner som finns idag

Medborgerlig Samling vill att personer som idag uppstår försörjningsstöd och de facto är arbetslösa och arbetsföra samt tidigare haft arbete i Sverige i fortsättningen ska omfattas av den obligatoriska privata arbetslöshetsförsäkringen (se avsnitt Trygghet vid tillfällig arbetslöshet).

Medborgerlig Samling vill att personer som idag uppstår försörjningsstöd och de facto har stadigvarande nedsatt arbetsförmåga ska erhålla sjukersättning. (se avsnitt Trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning).

Personer som av olika skäl inte kan försörja sig själva, och inte är berättigade till något annan form av stöd, ska av kommunen erbjudas ett yttersta stöd som utgörs av ett behovsprövat icke monetärt basstöd. Basstödet ska täcka det mest grundläggande uppehållet.

Biometriska kontrollsystem, regelbunden kontroll och statligt utbetalningskonto vid uttag ur välfärdssystem

För att återställa allmänhetens förtroende för socialförsäkringen och begränsa den ekonomiska skadan av fusk bör inför varje utbetalningstillfälle 10 % av betalningsmottagarna bekräfta sin existens genom att infinna sig på ett kommunkontor eller på svensk besiktning i utlandet för verifiering.

Medborgerlig Samling ska verka för att biometriska kontroller och annan modern teknik tillämpas för personidentifiering vid bidragsansökan.

Exempelvis ska personer som vill erhålla utbetalningar från olika socialförsäkringar bekräfta sin existens genom biometrisk verifiering, till exempel genom fingeravtryck eller DNA. Staten ska göra hembesök för att säkerställa identiteten på försäkrade som inte kan infinna sig för identifiering. Pengar för utbetalningsperioder under vilka bekräftad identitet saknas förverkas.

Medborgerlig Samling vill att effektiva och samordnade kontrollsystem upprättas för att motverka felaktigt och kriminellt utnyttjande av skattemedel i samband med beviljande och utbetalning från våra välfärdssystem.

Därför ska alla utbetalningar till den enskilde av socialförsäkringsersättningar och offentliga bidrag ske genom ett och samma unika statliga konto som är kopplat till den enskilde, varvid avvikelser från det normala eller oförenliga bidrag eller ersättningar kan upptäckas.

Dagens utgivna samordningsnummer återkallas och nya samordningsnummer utfärdas med utgångspunkt från biometriskt verifierade identiteter.

Övergången till en ny svensk modell för egenförsörjning och grundtrygghet

De förändringar av social- och arbetsmarknadspolitiken som vi föreslår innebär en djupgående förändring av det som uppfattas som den svenska modellen. De förutsätter

inte bara att statens roll och åtaganden förändras. Även medborgarna behöver anpassa sig till ändrade förutsättningar som erbjuder en ökad frihet och egenmakt, men också innebär ett ökat ansvar.

Att vi ändå föreslår en sådan omvandling av den svenska välfärdsmodellen har sin grund i vår övertygelse att den nu nått vägs ände. Viljan att "göra rätt för sig" och att "inte i onödan ligga andra till last" var en förutsättning för statens ambition att sörja för medborgaren "från vaggan till graven". I stället har vi fått ett system där omfattningen av bidragen och administrationen av dem har nått orimliga proportioner. Genom en omfattande invandring från länder med helt andra traditioner har systemet passerat en kritisk gräns.

De förändringar av arbetsmarknads- och socialpolitiken som vi föreslår måste genomföras stegvis och under en längre tid för att enskilda människor inte ska drabbas av orimliga konsekvenser. Men just därför är det viktigt att påbörja processen nu. Målet är ett bättre Sverige som erbjuder både frihet och trygghet för sina medborgare.